

М. І. Назаров,
аспірант, Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

М. І. Nazarov,
postgraduate, National University of State Tax Service of Ukraine, Irpin

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING COMPETITIVENESS OF THE REGION

У статті представлені результати дослідження методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності регіону на основі аналізу наукових джерел. За результатами дослідження сформульована авторська методика оцінки конкурентоспроможності регіону відповідно до парадигми регіонального розвитку.

This paper presents the results of research methodologies for assessing the competitiveness of the region based on the analysis of scientific sources. The study stated the author's technique assessing the competitiveness of the region, in accordance with the paradigm of regional development.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіону, оцінка конкурентоспроможності регіону, конкурентні переваги, рівень конкурентоспроможності регіону, інтегральна оцінка конкурентоспроможності регіону.
Key words: competitiveness of the region, the evaluation of regional competitiveness, competitive advantage, level of competitiveness of the region, the integrated assessment of regional competitiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Управління конкурентоспроможністю регіону буде ефективним та дієвим тоді, коли вироблені не лише теоретичні положення реалізації суб'єктами системи заходів, передбачених процесом. Важливою є розробка методики оцінки рівня конкурентоспроможності регіону. Це дасть змогу впровадити дієві заходи щодо активізації внутрішнього потенціалу регіону на основі комплексного дослідження стану його конкурентоспроможності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

З початку дослідження даного явища і до сьогодні не виробилась єдина методика щодо оцінки конкурентоспроможності регіонів. Розробити концептуальні підходи щодо побудови методики оцінки рівня конкурентоспроможності вдалось небагатьом, зокрема: Безугла В.О. [2], Герасимчук З.В., Ковальська Л.Л. [3], Дмитрієва В.О. [4], Меркушов В.В. [7], Нечай О.О. [9], Стасюк О.М., Бевз І.А. [11], Ушвицький, Л.І. [12], Чайникова Л.М. [13], Анноні П., Козовська К. [14] та ін. Але у зв'язку зі становленням нової парадигми регіонального розвитку необхідно розробити нову методику оцінки конкурентоспроможності регіону відповідно до нових реалій.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження та аналіз наукових надбань з даної тематики, а також розробка власної методики оцінки конкурентоспроможності регіону.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для того щоб зрозуміти зміст методик оцінки рівня конкурентоспроможності, було проведено їх аналіз. Під час дослідження виділялись такі основні елементи: автор, актуальні положення методики, сфери оцінки, відбір та значення показників, що використовуються під час оцінки розвитку, математична інтерпретація методики оцінки.

Виходячи з положень, що були проаналізовані, результати дослідження можна розподілити на позитивні та негативні аспекти. Позитивними аспектами розглянутих методичних підходів є наступні:

- 1) враховуються всі сфери регіональної системи [14—17];
- 2) запропоновано інтегральний індекс конкурентоспроможності регіону [1; 3; 6—8; 11; 12; 14—17];
- 3) пропонується розподіл показників на стимулятори та дестимулятори [3];
- 4) деякі із методик мають практичне застосування за кордоном [14—17];

5) використовується середнє геометричне для розрахунку комплексних індексів [11; 12].

У проаналізованих підходах до оцінки конкурентоспроможності регіону негативними є такі положення:

- 1) деякі методики беруть до уваги лише окремі складові конкурентоспроможності регіону [1; 3; 6—8; 11; 12];
- 2) методика використовує рейтингові оцінки для визначення конкурентоспроможності регіону [8];
- 3) застосовується середнє арифметичне для розрахунку комплексних індексів [1; 3; 6; 7].

Враховуючи те, що вченими на сьогодні не розроблена єдина методика оцінки конкурентоспроможності регіону, існує необхідність детального дослідження у даному напрямку. Варто зазначити, що дана методика повинна відповідати основним положенням конкурентоспроможності регіону як об'єкту управління.

Враховуючи вищезазначені положення, пропонуємо виділити два етапи методики оцінки конкурентоспроможності регіону.

На першому етапі повинне здійснюватись обґрунтування аналітичного дослідження. Воно повинно включати визначення мети, завдання, об'єкту, предмету та методів аналітичного дослідження конкурентоспроможності регіону.

Метою аналітичного дослідження є аналіз та оцінка конкурентоспроможності регіону. Об'єктом дослідження є конкурентоспроможність регіону. Предметом аналітичного дослідження є з'ясування рівня конкурентоспроможності регіону.

Основними завданнями, що постають перед нами у даній методиці, є наступні:

- відібрати індикатори конкурентоспроможності регіону (стимуляторів та дестимуляторів);
- провести аналіз та оцінку конкурентоспроможності регіону;
- визначити рівень конкурентоспроможності регіону за допомогою інтегрального індексу.

Методи дослідження передбачають використання дієвих форм математично-статистичного аналізу для якісної оцінки конкурентоспроможності регіональних систем. Результативними, на наш погляд, є такі методи: метод інтегральних показників, метод порівняння, методи побудови та аналізу рядів динаміки та трендів, методи групування, методи стандартизації показників, графічні методи тощо.

На другому етапі необхідно провести аналіз та оцінку рівня конкурентоспроможності регіонів. Для цього необхідно представити показники, що характеризують рівень конкурентоспроможності регіонів.

За способом отримання показники поділяються на експертні та статистичні. Експертна оцінка, яка неминує є значною мірою суб'єктивною, адже кожен експерт суб'єктивно підходить до визначення сильних та слабких сторін регіону, не дає точної оцінки рівня конкурентоспроможності регіону [3, с. 78]. Тому вважаємо за доцільне використання статистичних даних, які отримані за єдиною методикою та дають можливість порівнювати стан регіонів у різні періоди.

При визначенні переліку показників слід керуватися наступними вказівками:

- вибрані показники повинні мати необхідну для проведення розрахунків статистичну базу;
- враховуючи цілі аналізу, показники повинні відображати найбільш суттєві властивості або характеристики системи і водночас їх кількість повинна бути обмежена;
- показники не повинні бути занадто взаємопов'язані, що може призвести до багатократного повторення інформації і викривлення достовірності результатів.

Показники, що будуть застосовуватися для оцінки рівня конкурентоспроможності регіону, вибираються з офіційних статистичних даних Державного комітету статистики України, профільних міністерств та відомств, громадських установ та організацій, науково-дослідних

інститутів та інших об'єктів статистичної інформації.

Слід відмітити, що останнім часом провідні вітчизняні науковці у галузі регіональної економіки все частіше групують показники регіональної розвитку за великими групами відповідно до сфер життєдіяльності населення регіону: соціальні, економічні та екологічні. Такий підхід є оптимальним, адже дає змогу найповніше розкрити всі відносини, що відбуваються у регіоні. Тому ми погоджуємося з позицією цих вчених щодо виділення соціальних, економічних та екологічних індикаторів при визначенні рівня конкурентоспроможності регіону.

У процесі розрахунків також будуть розраховуватись: 1) стандартизовані індекси конкурентоспроможності регіону — окремі показники, сформовані на основі стандартизації основних індикаторів конкурентоспроможності, що характеризуватимуть кожну сферу регіональної системи; 2) комплексні індекси конкурентоспроможності регіону — узагальнюючі показники, що характеризуватимуть кожну сферу життєдіяльності регіону. Комплексні індекси будуть покладені в основу формування інтегрального індексу конкурентоспроможності регіону.

Конкурентоспроможність є складною системною властивістю регіону. Тому підхід при оцінці рівня конкурентоспроможності регіону повинен враховувати основні положення системного аналізу [5; 10].

Рівень конкурентоспроможності регіону описуватиме інтегральний індекс конкурентоспроможності регіону. Даний показник формується на основі певної множини комплексних індексів конкурентоспроможності регіону:

$$IIRC_k = \{ICRC_{j,k} \mid j = \overline{1, r_k}\} \quad (1),$$

де $IIRC_k$ — інтегральний індекс конкурентоспроможності k -ого регіону;

$ICRC_{j,k}$ — множина j -их комплексних індексів конкурентоспроможності k -ого регіону;

r_k — кількість комплексних індексів конкурентоспроможності k -ого регіону;

k — загальна кількість регіонів, що досліджуються.

Множина комплексних індексів конкурентоспроможності регіону формується на основі множини стандартизованих індексів конкурентоспроможності регіону:

$$ICRC_{j,k} = \{ISRC_{d,k} \mid d = \overline{1, t_k}\} \quad (2),$$

де $ISRC_{d,k}$ — множина d -их стандартизованих індексів конкурентоспроможності n -ого регіону;

t_k — кількість стандартизованих індексів конкурентоспроможності k -ого регіону.

Стандартизовані індекси конкурентоспроможності формується на основі двох множин — множини показників-стимуляторів та множини показників-дестимуляторів:

$$ISRC_{d,k} = P_{jd,k} \cup N_{jd,k} \quad (3),$$

$$P_{jd,k} = \{i_{jdp,k} \mid i = \overline{1, p_{jd,k}}\} \quad (4),$$

$$N_{jd,k} = \{i_{jdn,k} \mid i = \overline{1, n_{jd,k}}\} \quad (5),$$

де $P_{jd,k}$ — множина показників-стимуляторів конкурентоспроможності k -ого регіону;

$N_{jd,k}$ — множина показників-дестимуляторів конкурентоспроможності k -ого регіону;

$i_{jdp,k}$ — p -ий показник-стимулятор конкурентоспроможності k -ого регіону;

$i_{jdn,k}$ — n -ий показник-дестимулятор конкурентоспроможності k -ого регіону.

Далі розглянемо алгоритм знаходження інтегрального індексу конкурентоспроможності регіону більш детально.

1. Відбір показників, що характеризують конкурентоспроможність регіонів. Показники, що характеризують конкурентоспроможність, варто виділяти за сферами життєдіяльності на три групи: соціальні, еко-

номічні та екологічні. До показників, що характеризують соціальну конкурентоспроможність регіону, слід віднести показники-стимулятори та показники-дестимулятори соціальної конкурентоспроможності регіону. Такий розподіл зумовлений тим, що зростання показників може свідчити як про позитивний, так і негативний вплив на регіон. Тому показники-стимулятори — це показники, зростання яких свідчить про покращення та стабілізацію стану регіональної системи. Показники-дестимулятори — це показники, збільшення значення яких характеризує погіршення стану регіону.

Загальна кількість показників-стимуляторів, що застосовуються при аналізі конкурентоспроможності регіону, описується сукупністю $P_{jd,k}$ ($P_{jd,k} = \{i_1, i_2, i_3, \dots, p_{jd,k}\}$). Таким чином загальна кількість показників-стимуляторів, що застосовуються у соціальній сфері регіону, становить сукупність $P_{soc,k}$ ($P_{soc,k} = \{i_{soc,1}, i_{soc,2}, i_{soc,3}, \dots, p_{soc,k}\}$), в економічній — $P_{econ,k}$ ($P_{econ,k} = \{i_{econ,1}, i_{econ,2}, i_{econ,3}, \dots, p_{econ,k}\}$) та в екологічній — $P_{ecol,k}$ ($P_{ecol,k} = \{i_{ecol,1}, i_{ecol,2}, i_{ecol,3}, \dots, p_{ecol,k}\}$). У свою чергу, загальна кількість показників-дестимуляторів, що застосовуються при аналізі конкурентоспроможності регіону, описується сукупністю $N_{jd,k}$ ($N_{jd,k} = \{i_1, i_2, i_3, \dots, n_{jd,k}\}$). Відповідно, загальна кількість показників-дестимуляторів, що застосовуються у соціальній сфері регіону, становить сукупність $N_{soc,k}$ ($N_{soc,k} = \{i_{soc,1}, i_{soc,2}, i_{soc,3}, \dots, n_{soc,k}\}$), в економічній — $N_{econ,k}$ ($N_{econ,k} = \{i_{econ,1}, i_{econ,2}, i_{econ,3}, \dots, n_{econ,k}\}$) та в екологічній — $N_{ecol,k}$ ($N_{ecol,k} = \{i_{ecol,1}, i_{ecol,2}, i_{ecol,3}, \dots, n_{ecol,k}\}$).

Серед показників-стимуляторів соціальної конкурентоспроможності регіону можна виділити такі: 1) демографічні показники: загальна чисельність населення регіону, тис. чол.; загальна кількість народжених у регіоні, чол.; загальна кількість укладених шлюбів у регіоні, од.; загальна чисельність іммігрантованого населення регіону, на 100 тис. осіб; загальна чисельність економічно активного населення у регіоні, тис. осіб; 2) освітні показники: кількість учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів на 10 000 населення регіону, чол.; кількість студентів ВНЗ I—IV рівнів акредитації на 10 000 населення регіону, чол.; 3) показники, що характеризують охорону здоров'я: кількість лікарів усіх спеціальностей на 10 тис. населення, осіб; 4) показники, що характеризують доходи та працю населення: валовий обсяг доходів населення, що проживає на території регіону, млн грн.; середня місячна заробітна плата у регіоні, грн.; кількість працюючого населення, тис. осіб; 5) показники соціальної інфраструктури: обсяг приватного житлового фонду у регіоні, тис. кв. м; загальна кількість закладів культури та мистецтва на території регіону, од.; забезпеченість населення основними домашніми телефонними апаратами на 100 сімей, одиниць; загальна кількість легкових автомобілів у приватній власності у регіоні, тис. шт.

Показники-дестимулятори соціальної конкурентоспроможності регіону включають такі показники: 1) демографічні показники: загальна чисельність емігрантованого населення регіону, на 100 тис. осіб; загальна кількість померлих у регіоні, чол.; загальна кількість розлучень у регіоні, од.; 2) показники, що характеризують охорону здоров'я: загальна кількість хворих на ВІЛ/СНІД, вперше виявлених у житті, чол.; 3) показники, що відображають кримінальну ситуацію: кількість зареєстрованих злочинів, випадків; 4) показники, що характеризують доходи та працю населення: безробіття населення у регіоні, тис. осіб; валовий обсяг витрат населення, що проживає на території регіону, млн грн.

До показників-стимуляторів економічної конкурентоспроможності регіону варто віднести наступні показники: 1) загальний обсяг ВРП, млн грн.; 2) показники виробництва продукції та наданих послуг: індекс обсягу продукції промисловості у регіоні, %; індекс обсягу продукції сільського господарства у регіоні, %; обсяги обороту роздрібно-торгівлі, млн грн.; обсяг роздрібно-

го товарообороту підприємств, млн грн.; вантажоперевезення автомобільного транспорту на території регіону, млн т; введено в експлуатацію житла в регіоні, тис. кв. км; загальний обсяг продукції, робіт та послуг лісового господарства, млн грн.; загальний обсяг основних засобів у регіоні, млн грн.; 3) показники платіжного балансу регіону: обсяг експорту товарів, вироблених на території регіону, млн дол. США; обсяг експорту послуг, наданих регіоном, млн дол. США; 4) показники, що характеризують рівень підприємництва регіону: загальна кількість суб'єктів ЄДРПОУ, зареєстрованих на території регіону, од.; обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств за регіонами, млн грн.; відсоток підприємств, які одержали прибуток, %; 5) показники, що характеризують наукову та інноваційну діяльність регіону: кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, од.; кількість інноваційно активних підприємств у регіоні, од.; 6) обсяг виробленої електроенергії в регіоні, млн кВт. год.

У свою чергу, до показників-дестимуляторів економічної конкурентоспроможності регіону варто віднести: 1) показники, що відображають стан фінансів регіону: індекс споживчих цін регіону, %; 2) показники платіжного балансу регіону: обсяг імпорту товарів, ввезених на територію регіону, млн дол. США; обсяг імпорту послуг, наданих регіону, млн дол. США; 3) показники, що характеризують підприємства регіону: відсоток підприємств, які одержали збиток, до загальної кількості підприємств, %; збиток від звичайної діяльності до оподаткування збиткових підприємств, млн грн.; 4) обсяг використання електроенергії в регіоні, млн кВт. год.

Екологічна сфера регіону може характеризуватися наступними показниками: показники-стимулятори та показники-дестимулятори екологічної конкурентоспроможності регіону. До показників-стимуляторів екологічної конкурентоспроможності регіону необхідно віднести показники: 1) показники стану довкілля: загальна площа екологічної мережі, тис. га; площа земель об'єктів природно-заповідного фонду, тис. га; загальна довжина річок регіону, км; загальна площа водосховищ по регіонах, тис. га; чисельність видів тварин та рослин у регіоні, од.; чисельність видів мінеральних ресурсів у регіоні, од.; 2) показники, що характеризують боротьбу із забрудненням середовища: обсяг знешкоджених відходів I—III класів небезпеки на території регіону, тис. т; утилізовано відходів I—III класів небезпеки на території регіону, тис. т; обсяг оборотної та послідовно (повторно) використаної води, млн куб. м; потужність очисних споруд, млн куб. м; витрати на охорону та відтворення мисливських тварин, включаючи біотехнічні заходи, тис. грн.; відтворення лісів на землі регіону, га;

Показники-дестимулятори екологічної конкурентоспроможності регіону повинні включати такі показники: 1) показники забруднення довкілля шкідливими речовинами: викиди шкідливих газів в атмосферу, тис. т.; загальний обсяг утворених відходів I—III класів небезпеки на території регіону на кінець року, тис. т.; 2) показники, що свідчать про природний та антропогенний вплив на стан довкілля: загальна площа мисливських угідь, тис. га; загальний обсяг виловленої риби та інших водних живих ресурсів, т.; споживання свіжої води в регіоні, млн куб. м.; відношення скинутих зворотних забруднених вод до забраної води з природних джерел, %.

2. Стандартизація показників. У зв'язку з тим, що відібрані показники не є співвимірними, необхідно їх привести до стандартизованого вигляду. Математичний вигляд рівня конкурентоспроможності регіону, як і всі ієрархічні складові його структурної системи, матимуть при цьому такий набір умов:

$$IIRC_k = \{i_{jdpn,k}^- | i_{jdpn,k} \leq i_{jdpn,k} \leq i_{jdpn,k}^+\} \quad (6),$$

Таблиця 1. Матриця конкурентоспроможності за сферами життєдіяльності k -ого регіону

Сфера	Соціальна	Економічна	Екологічна
Рівень			
Високий			
Достатній		x	
Середній	x		
Нижче середнього			x
Низький			

де $i_{jdpn,k}^-$, $i_{jdpn,k}^+$ — найменше та найбільше допустимі значення показників конкурентоспроможності k -ого регіону відповідно;

$i_{jdpn,k}$ — фактичне значення показників конкурентоспроможності k -ого регіону.

Стандартизація показників конкурентоспроможності передбачає приведення на основі варіаційного розмаху всіх показників до одного числового вимірювача, що змінюється у межах від 0 до 1.

Кожен з показників-стимуляторів чи показників-дестимуляторів повинен трансформуватися у відповідний індекс показника (наприклад, валовий обсяг ВРП повинен трансформуватися у індекс валового обсягу ВРП). Показники-стимулятори можна знайти за такою формулою:

$$X_{ik}^p = \frac{x_{ik}^p - x_{\min}^p}{x_{\max}^p - x_{\min}^p} \quad (7),$$

де X_{ik}^p — стандартизований i -ий показник-стимулятор k -ого регіону;

x_{ik}^p — фактичне значення i -ого показника-стимулятора k -ого регіону;

x_{\min}^p — мінімальне значення i -ого показника-стимулятора із сукупності регіонів;

x_{\max}^p — максимальне значення i -ого показника-стимулятора із сукупності регіонів.

Показники-дестимулятори також знаходяться на основі варіаційного розмаху за наступною формулою:

$$X_{ik}^n = \frac{x_{\max}^n - x_{ik}^n}{x_{\max}^n - x_{\min}^n} \quad (8),$$

де X_{ik}^n — стандартизований i -ий показник-дестимулятор k -ого регіону;

x_{ik}^n — фактичне значення i -ого показника-дестимулятора k -ого регіону;

x_{\min}^n — мінімальне значення i -ого показника-дестимулятора із сукупності регіонів;

x_{\max}^n — максимальне значення i -ого показника-дестимулятора із сукупності регіонів.

3. Оцінка рівня конкурентоспроможності регіону за сферами життєдіяльності. З'ясувавши індекси всіх показників, взятих для оцінки рівня конкурентоспроможності, знаходимо комплексні індекси конкурентоспроможності регіону. Загальна їх кількість відповідає кількості складових досліджуваної конкурентоспроможності регіону, тобто три. Таким чином формуються три базових комплексних індекси: індекс соціальної конкурентоспроможності регіону ($ICRC^{soc}$), індекс економічної конкурентоспроможності ($ICRC^{econ}$) та індекс екологічної конкурентоспроможності ($ICRC^{ecol}$).

Знайдемо кожен запропонований комплексний індексів конкурентоспроможності регіону. Індекс соціальної конкурентоспроможності регіону повинен враховувати всі показники, що характеризують соціальні відносини у регіоні, як стандартизовані показники-стимулятори, так і показники-дестимулятори, а тому буде знаходитись за наступною форму-

лою:

$$ICRC_k^{soc} = \sqrt[p+n]{\prod_{i=1}^{p+n} (1 + X_{soc,ik}^{p,n})} - 1 \quad (9),$$

де $ICRC_k^{soc}$ — індекс соціальної конкурентоспроможності k -ого регіону;

$X_{soc,ik}^p$ — стандартизований i -ий показник-стимулятор соціальної конкурентоспроможності k -ого регіону;

$X_{soc,ik}^n$ — стандартизований i -ий показник-дестимулятор соціальної конкурентоспроможності k -ого регіону;

p — кількість показників-стимуляторів, $i=1 \dots p$;

n — кількість показників-дестимуляторів, $i=1 \dots n$.

Комплексні індекси економічної та екологічної конкурентоспроможності регіону будуть знаходитись аналогічно до індексу соціальної конкурентоспроможності регіону. Для знаходження даних комплексних показників необхідно скористатися наступними формулами:

$$ICRC_k^{econ} = \sqrt[p+n]{\prod_{i=1}^{p+n} (1 + X_{econ,ik}^{p,n})} - 1 \quad (10),$$

де $ICRC_k^{econ}$ — індекс економічної конкурентоспроможності k -ого регіону;

$X_{econ,ik}^p$ — стандартизований i -ий показник-стимулятор економічної конкурентоспроможності k -ого регіону;

$X_{econ,ik}^n$ — стандартизований i -ий показник-дестимулятор економічної конкурентоспроможності k -ого регіону;

$$ICRC_k^{ecol} = \sqrt[p+n]{\prod_{i=1}^{p+n} (1 + X_{ecol,ik}^{p,n})} - 1 \quad (11),$$

де $ICRC_k^{ecol}$ — індекс екологічної конкурентоспроможності k -ого регіону;

$X_{ecol,ik}^p$ — стандартизований i -ий показник-стимулятор екологічної конкурентоспроможності k -ого регіону;

$X_{ecol,ik}^n$ — стандартизований i -ий показник-дестимулятор екологічної конкурентоспроможності k -ого регіону.

4. Інтегральна оцінка рівня конкурентоспроможності регіонів. Після визначення комплексних індексів розпочинаємо обчислення рівня конкурентоспроможності, тобто знаходимо інтегральний індекс конкурентоспроможності регіону. Оскільки всі комплексні показники рівноцінні для конкурентоспроможності регіону, то інтегральний показник конкурентоспроможності регіону повинен знаходитись за наступною формулою:

$$IIRC_k = \frac{1}{r} (ICRC_k^{soc} + ICRC_k^{econ} + ICRC_k^{ecol}) \quad (12),$$

де $IIRC_k$ — інтегральний індекс конкурентоспроможності k -ого регіону;

r — загальна кількість комплексних показників інтегрального індексу конкурентоспроможності регіонів ($r=3$).

5. Наступним етапом є групування регіонів за досягнутим рівнем конкурентоспроможності. Для цього необхідно враховувати отриманні індекси конкурентоспроможності. Групування передбачає виокремлення п'яти груп регіонів: рівень конкурентоспроможності низький; рівень конкурентоспроможності нижче середнього; рівень конкурентоспроможності середній; рівень конкурентоспроможності достатній; рівень конкурен-

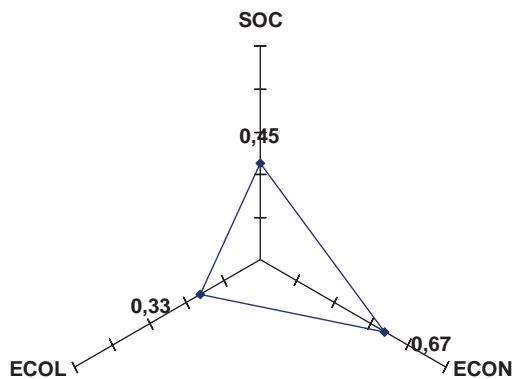

Рис. 1. Графік конкурентоспроможності за сферами життєдіяльності k-ого регіону

тоспроможності високий. Дана кількість груп буде детальніше відображати рівень конкурентоспроможності регіону.

Також важливо з'ясувати критичне та нормативне значення показників. Ми знаємо, що внаслідок стандартизації всі показники конкурентоспроможності регіону змінюються в межах від 0 до 1, де 0 — найгірший стан конкурентоспроможності регіону, а 1 — найкращий, то можемо стверджувати, що відповідно вони є критичним та нормативним значеннями.

Таким чином, рівні конкурентоспроможності регіону на проміжку від 0 до 1 матимуть наступний вигляд: 1) проміжок від 0 до 0,2 відображатиме низький рівень конкурентоспроможності регіону; 2) проміжок від 0,2 до 0,4 відображатиме рівень конкурентоспроможності регіону нижче середнього; 3) проміжок від 0,4 до 0,6 відображатиме середній рівень конкурентоспроможності регіону; 4) проміжок від 0,6 до 0,8 відображатиме достатній рівень конкурентоспроможності регіону; 5) проміжок від 0,8 до 1 відображатиме високий рівень конкурентоспроможності регіону.

6. Графічна деталізація рівня конкурентоспроможності регіону за сферами життєдіяльності. Даний етап аналізу, хоча і не основний, але, на нашу думку, він є ефективним інструментом відображення рівня конкурентоспроможності за сферами життєдіяльності системи. Це необхідно проводити для того, щоб визначити, які сфери є недостатньо конкурентоспроможними, в яких шукати переваги, а в яких недоліки.

Для реалізації даного етапу можна використати метод побудови матриці або та графічний метод конкурентоспроможності сфер життєдіяльності регіону.

Перший метод передбачає побудову матриці у вигляді таблиці, де кожна клітинка відповідає певному рівню конкурентоспроможності відповідної сфери життєдіяльності регіону, прикладом є таблиця 1.

Зміст другого методу аналогічний першому, але в даному випадку будується графік, який складається з трьох осей відповідно кожній сфері життєдіяльності регіону, прикладом є рис. 1.

ВИСНОВКИ

На нашу думку, отримана методика оцінки та аналізу конкурентоспроможності регіонів повинна бути достатньо ефективною. Методика враховує вітчизняний та зарубіжний досвід аналітичного дослідження конкурентоспроможності. Запропоновані показники, що використовуються для оцінки рівня конкурентоспроможності регіонів, є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими, допомагають всебічному дослідженню рівня стану конкурентоспроможності регіонів в Україні. До того ж, запропонована методика дає змогу комплексно підійти до з'ясування рівня конкурентоспроможності регіонів. Такий методичний підхід сприяє дослідженню переваг та недоліків, тенденцій розвитку конкретних регіонів.

Література:

1. Алимova Г.С. Исследование региональной конкурентоспособности // Региональная экономика. — Вестник ОрелГИЭТ. — 2011. — № 1(15) — С. 45—49.
2. Безугла В.О. Интегральная оцінка конкурентоспроможності регіонів України // Комунальное хозяйство городов: научно-технический сборник. — 2005. — № 70. — С. 53—60.
3. Герасимчук З.В., Ковальська Л.А. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика: монографія. — Луцьк: Надстрип'я, 2008. — 248 с.
4. Дмитрієва В.О. Основні підходи та показники оцінки конкурентоздатності регіонів // Вісник Запорізького національного університету. — 2011. — № 1(9) — С. 193—202.
5. Згуровский М.З. Системный анализ: проблемы, методология, приложения / Згуровский М.З., Панкратова Н.А. — К.: Наукова думка, 2005. — 744 с.
6. Ларіна О.Г. Оцінка конкурентоспроможності регіонів в американській та європейській моделі розвитку // Економіка та управління національним господарством. — 2011. — № 2 (10) — С. 54—59.
7. Меркушов В.В. Интегральная оценка конкурентоспособности регионов [Электронный ресурс] / В.В. Меркушов. — Режим доступа: <http://sopssecretary.narod.ru/Konferenciya/Doclad/Merkushov.doc>
8. Механизмы повышения конкурентоспособности экономики регионов / Смирнов С.Н., Симачев Ю.В., Засимова А.С., Чулок А.А.: Препринт WP1/2005/06. — М.: ГУ ВШЭ, 2005. — 64 с.
9. Нечай О.О. Оцінка конкурентоспроможності регіону // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — 2010. — С. 179—184.
10. Основы теории систем і системного аналізу: навч. посібник / К.О. Сорока. — ХНАМГ, 2004. — 291 с.
11. Стасюк О.М., Бевз І.А. Интегральная оцінка конкурентоспроможності регіонів України // Економіка і прогнозування. — 2012. — № 1. — С. 75—86.
12. Ушвицкий А.И. Конкурентоспособность региона как новая реалья: сущность, методы оценки, современное состояние [Электронный ресурс] // Сб. науч. тр. СевКавГТУ. Сер.: Экономика. — 2005. — № 1. — Режим доступа: <http://www.ncstu.ru>
13. Чайникова Л.Н. Разработка методики оценки конкурентоспособности региона / Л.Н.Чайникова // Вопросы современной науки и практики. — 2008. — № 4 (14). Том 1. — С. 154—166.
14. Paola Annoni, Kornelia Kozovska. EU Regional Competitiveness Index RCI 2010 / European Commission, Joint Research Centre, 2010. — 289 p.
15. State Competitiveness Report 2007 / The Beacon Hill Institute for Public Policy Research, 2007. — 68 p.
16. Tenth Annual BHI State Competitiveness Report / The Beacon Hill Institute for Public Policy Research, 2010. — 68 p.
17. Centre for International Competitiveness [Electronic resource]. — Access mode: <http://www.cforic.org/>

Стаття надійшла до редакції 09.04.2013 р.